

Матеріали XXIII Міжнародної науково-практичної конференції
«Екологія. Людина. Суспільство» (м. Київ, Україна, 7 грудня 2023 р.)

Handbook of the XXIII International Science Conference
«Ecology. Human. Society» (December 7, 2023 Kyiv, Ukraine)

ISSN (Online) 2710-3315

DOI: <https://doi.org/10.20535/EHS2710-3315.2023.290843>

УДК 502,3/.7

РОЛЬ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Арсен ЄФРЕМОВ, Віталій ОЛІФІРЕНКО

Херсонський державний аграрно-економічний університет

вул. Стрітенська, 23, м. Херсон, Україна

e-mail: arsen.efremov.2020@ukr.net

Актуальність теми пов'язана з тим, що ми живемо в умовах зростаючого екологічного тиску та зміни клімату. Тому, екологізація виробництва стає ключовим елементом сталого розвитку. Забруднення, використання обмежених природних ресурсів та викиди шкідливих речовин на заводах і підприємствах мають значний вплив на екосистеми та загрожують довкіллю і здоров'ю людей. Ефективна екологізація виробництва є не лише необхідністю для обробної промисловості, а й стратегічним напрямом забезпечення сталого розвитку національної економіки.

Метою дослідження є аналіз та визначення ролі екологізації виробництва в Україні для забезпечення сталого розвитку, аналіз того, на якому етапі законодавчого розвитку та підтримки екоініціатив знаходиться Україна.

Наукова новизна дослідження полягає в поглибленні розуміння впливу екологізації на сталий розвиток. Суть дослідження полягає в визначенні конкретних заходів та стратегій, спрямованих на ефективну інтеграцію екологічних принципів у виробничі процеси з метою досягнення сталого розвитку.

«Екологізація – процес послідовного впровадження нової техніки і технології, нових форм організації виробництва, виконання управлінських та інших рішень, які дають змогу підвищити ефективність використання природних ресурсів з одночасним збереженням природного середовища та його поліпшення на різних рівнях» [1].

Важливість впровадження екологізації виробництва в Україні зумовлена низкою чинників, а саме:

- Захист здоров'я населення. Завдяки зменшенню викидів шкідливих речовин, покращується якість повітря і води, що безпосередньо впливає на здоров'я населення. Екологізація допомагає уникнути серйозних захворювань і зменшує негативний вплив на систему охорони здоров'я.
- Збереження природних ресурсів. Використання екологічно-чистих технологій та методів виробництва дозволяє зменшити використання природних ресурсів, таких як вода, деревина та мінерали. Це сприяє сталому використанню ресурсів і запобігає їх виснаженню.
- Міжнародний вплив. Міжнародна спільнота все більше усвідомлює необхідність вирішення проблем забруднення та зміни клімату. Беручи участь у процесі екологізації виробництва, Україна може активно долучитися до міжнародних зусиль з вирішення екологічних проблем.

- Зменшення витрат на енергію та сировину. Зелені технології часто спрямовані на підвищення енергоефективності та оптимізацію використання сировини, що дозволяє компаніям знизити витрати та підвищити конкурентоспроможність.
- Створення нових робочих місць. Розвиток зелених технологій та зелених індустрій створює нові робочі місця та стимулює інноваційний розвиток.
- Скорочення викидів парникових газів. Екологізація виробництва дозволяє зменшити викиди парникових газів і сприяє обмеженню глобального потепління та пом'якшенню наслідків зміни клімату.
- Виконання міжнародних зобов'язань. Як і інші країни, Україна зобов'язана дотримуватися міжнародних екологічних стандартів та угод. Участь у процесі екологізації виробництва допоможе виконати ці зобов'язання та покращити міжнародний імідж країни.

Таким чином, бачимо, що є важливі фактори, які демонструють важливість активної участі України в процесі екологізації виробництва для досягнення сталого розвитку та забезпечення добробуту суспільства. Окрім цього, варто пам'ятати, що Україна активно рухається в напрямку інтеграції та вступу в Європейський Союз, який нині активно впроваджує екологічні методи ведення бізнесу.

Європейський зелений курс (далі – ЄЗК) був представлений Європейському парламенту 11 грудня 2019 року для досягнення мети Паризької угоди щодо обмеження глобального потепління до 1,5 градусів до кінця століття та реалізації Цілей сталого розвитку. ЄЗК – це стратегічний напрям розвитку сталої, чистої, безпечної та здорової Європи, що визначає план дій для створення стійкої економіки та перетворення кліматичних та екологічних проблем на можливості для всіх секторів у справедливий інклюзивний спосіб. ЄЗК охоплює транспорт, енергетику, сільське господарство, будівництво та промисловість. Також він спрямований на підвищення ефективності використання ресурсів, відновлення біорізноманіття та зменшення забруднення.

Головна мета ЄЗК – перетворити Європу на перший кліматично-нейтральний континент до 2050 року, де всі викиди парникових газів від людської діяльності будуть компенсовані за рахунок екосистем і технологій людської діяльності будуть компенсовані за рахунок екосистем і технологій уловлювання та зберігання вуглецю. Для досягнення цієї мети були розроблені плани дій на період до 2030 року в різних секторах (табл. 1)

Щодо нашої країни, то варто виділити те, що Україна здійснює процес адаптації до європейського законодавства для виконання своїх зобов'язань за Угодою про асоціацію з ЄС, але цей процес відбувається повільно і не охоплює всіх сфер. Впровадження ЄЗК в Україні має бути системним, з урахуванням екологічних особливостей та кліматичних аспектів в енергетиці, промисловості, сільському господарстві, транспорті та фінансах.

Україна зараз перебуває в стані нищівної війни, і наше головне завдання – захистити державу, забезпечити безпеку своїх громадян і захистити демократичні цінності. Частина нашої території і досі окупована, але за підтримки міжнародних партнерів, зокрема ЄС, триває відновлення деокупованих територій. Це можливість для післявоєнної України досягти сталої та зеленої реконструкції, яка визначатиме шлях економічного розвитку та життя населення. ЄЗК має стати орієнтиром для України в процесі відбудови.

Таблиця 1 Складові частини Європейського Зеленого Курсу (за даними [2])

№	Назва напрямку	Опис
1	Чиста, безпечна і доступна енергія	Декарбонізація енергетичної системи ЄС – ключовий елемент досягнення кліматичних цілей до 2030 та 2050 рр. Забезпечення енергоефективності є пріоритетом, оскільки понад 75% викидів парникових газів в ЄС пов’язані з виробництва та використання енергії. Розвиток відновлюваних джерел енергії має супроводжуватися швидкою відмовою від вугілля та газу. Перехід на чисту енергію повинен охоплювати споживачів і приносити їм користь. Ефективні програми, такі як кредити на підвищення енергоефективності будівель, можуть зменшити рахунки за енергію та сприяти захисту навколишнього середовища.
2	Перехід до циркулярної економіки	Основна мета – реалізувати нову промислову політику ЄС для циркулярної економіки. Глобальне виробництво матеріалів потроїлося між 1970 і 2017 рр., що створює серйозні глобальні ризики. Більше половини викидів парникових газів і 90% втрат біорізноманіття пов’язані з видобутком і виробництвом ресурсів; промисловий сектор ЄС, хоча і змінюється, відповідає за 20% викидів парникових газів і лише 12% циркулярних матеріалів. Перехід до циркулярної економіки має бути зосереджений на ресурсоемних секторах, таких як текстильна промисловість, будівництво, електроніка та пластмаса.
3	Енергоефективне будівництво та реконструкція	У будівництво та експлуатацію будівель інвестується велика кількість енергії та ресурсів. 40% енергії споживається будівлями. Рівень реновації будівельного фонду ЄС коливається між 0,4% і 1,2%, але для досягнення енергоефективності планується подвоїти цей показник. Це вимагає «хвилі реновації» в громадських і приватних будівлях. Підвищення енергоефективності може зменшити рахунки за енергоносії. Проектування та реконструкція будівель повинні відповідати принципам циркулярної економіки та сприяти цифровізації будівель та їхній стійкості до зміни клімату.
4	Сталий та «розумний» транспорт	Викиди парникових газів від транспорту, які наразі становлять близько 25% викидів в ЄС, необхідно скоротити на 90% до 2050 року. Це означає перехід до сталого і розумного транспорту, в тому числі переміщення значної частки вантажів з автомобільного транспорту на залізничний і внутрішні водні шляхи. Ціни на транспорт повинні відображати вплив на навколишнє середовище, а субсидії на викопні види палива мають бути поступово скасовані. Паралельно слід також розвивати стійкі альтернативні види палива для транспорту, щоб до 2025 року на дорогах ЄС з’явилося 13 млн автомобілів з низьким рівнем викидів.

№	Назва напрямку	Опис
5	Збереження та відновлення біорізноманіття	Стратегія ЄС з біорізноманіття спрямована на відновлення біорізноманіття шляхом збільшення площі природоохоронних територій до 30% до 2030 року. Міста також заохочуються до збільшення частки біорізноманіття в міському просторі. Лісова стратегія ЄС спрямована на поліпшення якості та кількості лісів Європи, що передбачає висадку 3 млрд нових дерев і відновлення пошкоджених лісів для збільшення поглинання CO ₂ .
6	«Від ферми до виделки»: справедлива, здорова та екологічна система продовольства	Така стратегія визначає підхід до забезпечення Європи безпечними, поживним та якісними продуктами харчування, мінімізуючи при цьому негативний вплив виробництва продуктів харчування на навколишнє середовище. Фермери та рибалки відіграють важливу роль і нова сільськогосподарська політика ЄС спрямована на підтримку їхньої участі у боротьбі зі зміною клімату.
7	Нульове забруднення довкілля	Було розроблено план дій для захисту громадян та екосистем від забруднення повітря, води та ґрунту. Заходи включають збереження біорізноманіття у водних екосистемах, зменшення впливу мікропластику та фармацевтичних препаратів, перегляд стандартів якості повітря відповідно до рекомендацій ВООЗ, підтримку місцевих органів влади у покращенні якості повітря, зменшення забруднення від великих заводів та покращення запобігання промисловим аваріям.
8	Посилення кліматичних амбіцій	ЄС планує збільшити свої цілі зі скорочення викидів на 55% до 2030 року порівняно з рівнем 1990 року, зокрема через ініціативу «Fit to 55», спрямовану на досягнення кліматичної нейтральності.

Зокрема, для цього, Уряду країни необхідно здійснити такі дії:

- Сприяти розвитку екологічно-чистих технологій виробництва шляхом підтримки запровадження сучасних технологій, які мінімізуватимуть вплив виробництва на довкілля та надавати фінансові гранти для підтримки екоініціатив.
-
- Посилити контроль за викидами та забрудненням, шляхом впровадження більш строгих екологічних стандартів для підприємств та впровадженням ефективної системи моніторингу викидів і залучення громадськості до контролю цього процесу.
- Заохочувати сталий розвиток сільського господарства шляхом підтримки фермерів та агропідприємств, які використовують екологічно-безпечні практики та надавати грантову допомогу для запровадження інновацій у цю сферу для зменшення використання хімікатів і підвищення врожайності.
- Посилити розвиток екологічної освіти та інформування громадськості, шляхом впровадження екопрограм в освітній процес в школах та університетах, як обов'язкову складову навчання, а також проводити різні інформаційні кампанії, з метою підвищення екологічної свідомості серед населення.

- Розробити та впровадити податкову підтримку для «зеленого» бізнесу, шляхом надання податкових пільг або ж можливості працювати певний визначений час без сплати податку за умов впровадження і використання зелених технологій.

Висновки. Підсумовуючи, бачимо, що екологізація виробництва – це один із суспільно-важливих світових трендів, який забезпечує екологічну стійкість та фізичне здоров'я нації. Україна, як країна, яка намагається стати членом Європейського Союзу має також дотримуватися та активно впроваджувати зелені технології, так в країнах ЄС прийняли план дій «Європейський зелений курс», який передбачає екологізацію багатьох сфер життєдіяльності. То ж, хоч наша країна і знаходиться на стадії економічного розвитку, але дотримання максимальної екологізації сприятиме різним економічним аспектам, підвищить інвестиційну привабливість та наблизить нас до вступу в ЄС. Для цього, Уряду рекомендовано, незважаючи на стан війни, здійснити заходи, які сприятимуть переходу до трансформації, а саме: заохочувати перехід до інноваційних методів ведення бізнес-діяльності шляхом надання грантів, продумати нову податкову політику, яка включатиме різні податкові пільги, сприяти підвищенню рівня освіти та самосвідомості громадян.

Література:

1. Екологізація економіки та екологічність виробництва в Україні. Центр екологічного моніторингу. URL: <http://surl.li/ncqaz> (дата звернення: 13.11.2023)
2. Communication From the Commission «The European Green Deal», 11.12.2019. European Commission. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0640&from=ET> (дата звернення: 13.11.2023).